

Fakîrî'nin İstanbul Şehrengizi

Taner GÖK

Özet

16. asırda yaşamış olan olan Fakîrî, edebiyatımızda Şehrengiz-i İstanbul ve Ta'rifât adlı eserleriyle tanınan bir şairdir. Bunların haricinde Letâ'if, bazı çalışmalarda ona atfedilen ancak yaptığımız incelemede 17. yüzyılda yazıldığı anlaşılan Sâkî-nâme ve mecmularda geçen 57 şiir de yine Fakîrî'yle anılan eserlerdir.

Kâtib ve Taşlıcalı Yahya'nın eserlerinin ardından İstanbul için yazılan üçüncü şehrengiz olma özelliğini taşıyan Şehrengiz-i İstanbul'un elimize ulaşan üç nüshası vardır. Bu üç nüshaya dayanarak eser hakkında bilgiler veren araştırmacıların tamamı, şehrengizin 305 beyit olduğu konusunda hemfikirlerdir. Ancak yaptığımız inceleme neticesinde eserin aslında 259 beyit olduğu; arta kalan 46 beytin ise Mesîhî'nin Edirne Şehrengizi'nden alındığı sonucuna varılmıştır. Zira Fakîrî'nin eserinde geçen 23 güzelin tasviri birebir aynı beyitlerle Mesîhî'nin şehrengizinde de geçmektedir. Mesîhî'nin, eserini Fakîrî'den önce yazdığı bilgisinden hareketle bu durumun kuvvetle muhtemel bir müstensih hatasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Fakîrî'nin Sâkî-nâme ve Şehrengiz-i İstanbul adlı eserleri hakkında önemli bulgulara ulaşılan çalışmamızın ilk bölümünde Fakîrî'nin hayatı ve eserleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise önce mevcut nüshaların ikisinden yararlanılarak Şehrengiz-i İstanbul'un tenkitli metni oluşturulmuş; sonra da eserin muhteva ve şekil hususiyetleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bunun neticesinde sebep-i te'lif, tasvirler, kullanılan dil, vezin ve nazım şekli gibi birçok bakımdan eserin, gelenekle sıkı bir bağ içerisinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şehrengiz, İstanbul, Fakîrî, Mesîhî

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

The Specific Genre of Poem Named “Şehrengiz” About Istanbul by Fakîrî

Abstract

Fakîrî, who lived in the 16th century, is a poet known in our literature with his works titled Şehrengiz-i İstanbul (The Specific Genre of Poem Named “Şehrengiz” about Istanbul) and Ta’rifât (Depictions). Aside from these, there are also other works that are referred as his works, including Letâ’if (Emotions), Sâkî- nâme (Beverages) and 57 poems published in certain magazines. However, we have revealed in our investigations that Sâkî-nâme does not belong to him and that it was written in the 17th century.

After the works of Kâtib and Taşlıcalı Yahya, this Şehrengiz-i İstanbul is the third Şehrengiz written for Istanbul, and we currently have three copies of it at hand. Based on these three copies, all of the researchers, who provide information on this genre, agree that this Şehrengiz consists of 305 verses. However, in our investigations, we concluded that the Şehrengiz actually consisted of 259 verses; and the remaining 46 verses were taken from the Şehrengiz for Edirne written by Mesîhî. As a matter of fact, the depictions of 23 beauties written in the work of Fakîrî are also mentioned word for word in the Şehrengiz for Edirne written by Mesîhî. Based on the information that Mesîhî wrote his work before Fakîrî, we can claim that this situation actually stems from a copyist mistake.

In the first part of our study, in which we obtained important findings on Şehrengiz-i İstanbul and Sâkî-nâme of Fakîrî, we explained our findings about the life and works of Fakîrî. In the second part, the critical text of Şehrengiz-i İstanbul has been created by making use of two of the present copies; and later, information on the contents and characteristics of the work has been provided. As a result, it has been observed that the work is in strong connection with traditions in terms of the reasons for releasing, the depictions, the language used, the rhythm and the verses used.

Keywords: Şehrengiz, İstanbul, Fakîrî, Mesîhî

A. Fakîrî

a. Hayatı

Günümüze *Ta'rifât*, *Letâ'if* ve *İstanbul Şehrengizi* olmak üzere üç eseri ulaşan Fakîrî, 16. asır şairlerindedir. Bu asırda başta tezkireler olmak üzere birçok türün ilk ve en başarılı örnekleri verilmiştir. Şair sayısının artışına rağmen yazılan birçok tezkire sayesinde bu dönem şairlerinin önemli bir kısmı tezkirelerde zikredilmiştir. Bu durum Fakîrî için de geçerli olmuş ve Latîfi, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Beyânî ve Riyâzî gibi tezkireciler onun hakkında çeşitli bilgiler vermişlerdir.

Fakîrî'nin nereli olduğu konusunda kaynaklarda görüş birliğinin olduğunu söylemek mümkündür. Latîfi, onu Rumelili olarak nitelese¹ de Âşık Çelebi², Hasan Çelebi³ ve Beyânî⁴, Kalkandelenli⁵ (bir diğer adı Tetova) olduğunu açık bir şekilde belirtmişlerdir.

Önemli tezkirelerde adı geçmesine rağmen Fakîrî hakkındaki bilgiler, birbirinin tekrarı niteliği göstermekte ve genelde detaya girmemektedir. Bu tezkireler içerisinde en geniş bilgi Latîfi'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ*'sında yer almaktadır. Ancak burada yer alan "*Sultân Selim devrinde fevt oldı.*" şeklindeki ifade, bahsi geçen kişinin hangi Fakîrî olduğu konusunda bir karışıklığa sebep olmuştur. Zira mevcut nüshalarda Fakîrî, *Ta'rifât* adlı eserini 941/1534'te yazdığını belirtmiştir. Bu durumda onun I. Selim devrinde (1512-1520) ölmüş olması mümkün değildir. Latîfi, yukarıdaki cümlenin devamında ise "*Memâlik-i küffârdan Varadin ve Budin tâze feth olduğu târihlerde Rûm illerinde gâh imâm u gâh haîtib ve gâh remmâl u gâh tabîb olurdı.*" söylediği bu sözle şairin Budin'in fethi sırasında (1526) hayatta olduğunu söylemiştir. 1512-1520 arasında öldüğü bilgisinin hemen akabinde 1526'da hayatta olduğunun söylenmesi Latîfi'nin verdiği bilgilere ihtiyatla yaklaşılması gerektiğini göstermektedir. Mehmet Fatih Köksal, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'ne yazdığı "Fakîrî" maddesinde aynı duruma dikkati çekmiş ve kaynaklarda farklı bilgilerle geçen Fakîrîler'in iki ayrı ya da aynı kişi olmalarının mümkün olduğunu belirtmiştir.⁶

1 Latîfi, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*, (Haz. Rıdvan Canım), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2000, s. 440.

2 Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Şu'arâ*, (Haz. Filiz Kılıç), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, C. 3, İstanbul 2010, s. 1213.

3 Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, (Haz. Aysun Sungurhan-Eyduran), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara 2009, s. 180.

4 Beyânî, *Tezkiretü's-Şu'arâ*, (Haz. Aysun Sungurhan-Eyduran), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara 2008, s. 151.

5 14. asrın sonunda Osmanlı hâkimiyetine giren bu şehir, günümüzde Makedonya'nın önemli tarih merkezlerinden biridir. Daha geniş bilgi için bakınız: Muhammed Aruçi, "Kalkandelen", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 1996, s. 262.

6 Mehmet Fatih Köksal, "Fakîrî", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Madde Yazım Tarihi: 24.11.2013. (<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1019> En son erişim: 26.07.2016)

Ta'rifât, 1534'te tamamlandığına göre Fakîrî'nin Kanuni dönemi şairlerinden olduğu ortadadır. Bu bilginin en büyük delili ise şairin *Şehrengiz-i İstanbul* da Kanuni'nin adını anarak onu övmesidir. Şehrengizin “Der-Medh-i Pâdşâh” başlıklı bölümünde Fakîrî,

Zihî şâhib-ı kırân u zıll-ı Yezdân
Şehensâh-ı cihân Sulţân Süleymân⁽²⁰⁾

beytiyle övdüğü padişahın Kanuni Sultan Süleyman olduğunu dile getirmiştir.

Fakîrî hakkında bilgi veren kaynaklardan yalnızca Latîfî ve Riyâzî onun Sultan Selim devrinde vefat ettiğini söylemişler; Âşık Çelebi, Kınalızâde Hasan Çelebi, Beyânî, Gelibolulu Âlî ve Şemseddin Sami bu konuya değinmemişler; Mehmed Süreyya ise onun Kanuni devrinin ortalarında vefat ettiğini ifade etmiştir.⁷

Yukarıda da belirtildiği üzere Fakîrî hakkındaki bilgiler oldukça yüzeyseldir. Tezkirelerde “*Kendü sūhtelk ʿāleminde gedā-şīve ve şūrīde-dil, bī-ʿışk u bī-ğıll, şīʿre müştəğil idi.*”⁸, “... *ğmā-yı kalīle-i iksīr-i kanāʿata mālīk olan ğurebādan idi.*”⁹, “*Fırka-i fukarā ve zümre-i şuʿarādan ğüşāde-dil şāhid-bāzlıĝa mütevaggıl u müştāgil taleb-i cāh u celālden müstāgnī derūnında olan cevher-i ʿışk-ı cevānān ve eşk-i çeşmi gevher-eşşānī ile gönli vü gözi ganī kimesne idi.*”¹⁰, “*Edebce zengin, paraca fakir usta bir şairdir.*”¹¹ gibi ifadelerle onun her ne kadar varlıklı bir insan olmasa da gönlü ve gözü tok, edebli, makam ve mevki peşinde koşmayan, şiirle uğraşan bir zât olduğu yazılmıştır.

b. Eserleri

1. *Ta'rifât*

Fakîrî'nin en meşhur eseridir. İçerik olarak özel bir tür niteliği kazanan bu eserde, 158 fasıl halinde “muallim, kâtip, muhasib, şair, arif, rakib, münafık, gammaz, meddah, âkil, fakir, ganî, seyyah, levend, nedim, meyhaneci, kalender, haydarî, fâsık, sâkî, subaşı, sarhoş, tiryaki, kethüda, derbân, muhtesib, berber, nakkaş, remmâl, müneccim, tabib, canbaz, hokkabaz, çengi, hammal, neyzen, dellal, başmakçı, tacir, külhancı, müezzin, değirmenci” gibi Osmanlı toplumunun hemen her sınıfına ait insan, üçer beyitlik manzumelerle tanıtılır. Bahsi geçen kişiler dış görünüşleri, görevi, hakkındaki düşünceler, toplum içindeki yeri, hünerleri vb. farklı açılardan ele alınmıştır. Örneğin “Der-Ta'rif-i Şâ'ir” faslında şairlerin, güzellerin saçlarını ve benlerini övdüklerini ancak bu yaptıklarının sonucu olmayan hayaller olduğu belirtilmiş; bir

7 Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, (Haz. Nuri Akbayar), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C. 2, İstanbul 2006, s. 509.

8 Âşık Çelebi, a.g.e., s. 1213.

9 Mustafa İsen, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994, s. 182.

10 Hasan Çelebi, a.g.e., s. 180.

11 Mehmed Süreyya, a.g.e., s. 509.

başka fasılda ise o dönemin “zampara tipi” parmakları kınalı, belinde mendil, başında kâkül ve elinde yüzük olan bir tip şeklinde tasvir edilerek adeta resmedilmiştir:

*Nedür şâ'irlerüñ dirlerse hâlin
Ögüp dil-berlerüñ zülfî vü hâlin*

*Kimini dâm eyleyüp kimini dâma
Tolaşup geh dehân u geh beyâna*

*İderler yok yere dürlü maqâlât
Netice çıkmaz illâ ki hayâlât¹²*

*Nedür zenpâre bildüñ mi cihânda
Gözi dâyim ola anuñ yabanda*

*Ola bir iki parmağı kınalı
Turuncile belinde destmâli*

Başında kâküli elde yüzüğü¹³

Ta'rifât, bu özellikleriyle edebî bir eser olmasından ziyade 16. asır toplum yapısının adeta tarihî bir kaynağı gibidir. Eserin sonundaki “Toğuz yüz kırık birinde oldı âhîr” mısraından anlaşılacağı üzere yazılış tarihi 941/1534'tür.

2. *Letâ'if*

Bilinen tek nüshası Berlin¹⁴'de olan bu eserin Fakîrî'ye ait olup olmadığı konusunda kesin bilgiler olmasa da nüshadaki “*Bu leṭâ'if haylî iñen mergüb Fuzûlî-yi zemân Mevlânâ Faḳîrî rahmetü'llâhi 'aleyhi leṭâ'ifindendür ki zıkr ü beyân ü 'iyân olunur*”¹⁵ bu kayda dayanarak araştırmacılar eserin ona ait olduğunu kabul etmişlerdir. Eserdeki 35 latifenin 22'si insanlar, 9'u hayvanlar, 4'ü de anlayış, kuzeydoğu rüzgârı gibi farklı şeylerle ilgilidir.¹⁶

3. *Sâkî-nâme*

*Gel ey sâkî-i bezm-gâh-ı elest
Beni neşve-i aşk ile eyle mest¹⁷*

12 Süleymaniye Ktp. Hacı Ahmed Paşa 279-002, vr.: 12^b

13 Süleymaniye Ktp. Hacı Ahmed Paşa 279-002, vr.: 13^a-13^b

14 Berlin Staatsbibliothek 1988, part 48, Türkische Handschriften, vr.: 370^a-377^b.

15 Edith Gülçin Ambros, “An Ottoman Latife of the 16th Century”, *The Journal of Ottoman Studies*, XI, 1991, s. 27.

16 Daha geniş bilgi için bakınız: Edith Gülçin Ambros, “An Ottoman Latife of the 16th Century”, *The Journal of Ottoman Studies*, XI, 1991, ss. 25-34.

17 Mehmet Arslan, *Sâkî-nâmeler*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2012, s. 430.

beytiyle başlayan eser, toplamda 106 beyittir ve sırasıyla “Hikâyet Ber-Sebîl-i Temsîl, Hitâb-ı Sâkî, Sıfat-ı Fenâ-yı Dehr ve Bî-Vefâyî-i Ebnâ-yı Zamân, Şikâyet-i Cüvânân, Hitâb-ı Mugannî, İtmâm-ı Sühan, Hatm-i Sâkî-nâme” bölümlerinden oluşur. Mesnevi nazım şekliyle yazılan eserde tasvîrî bir üslupla sakiye hitap edilerek mey ve meyhane kültürü anlatılmıştır.

Baştan sona mey ve meyhane üzerinden temsîlî olarak tasavvuf kültürünün anlatıldığı eserin 96. beyti oldukça önemlidir. Çünkü burada eserin nazım şekli ve yazılış tarihi söylenmiştir:

*Olup meşnevî tarzı bu nazm-ı nik
Ğazel lafzıdır aña târîh lik¹⁸*

Burada şair “ğazel” kelimesinin eserin yazılış tarihi olduğunu açık bir şekilde belirtmiştir. “Ğazel”in ebced karşılığı 1037’dir; buna göre eserin yazılış tarihinin 1037/1627 olduğu anlaşılmaktadır. Bu da bize *Sâkî-nâme*’nin Fakîrî’ye ait olmadığını göstermektedir. Kaynaklarda *Sâkî-nâme* sahibi bir başka Fakîrî’ye rastlanmamıştır. Bu nedenle eserin tam olarak hangi Fakîrî’nin olduğu net değildir.

4. Şiirler

Fakîrî’nin Edirneli Nazmi ve Pervane Bey mecmualarında çeşitli şairlere yazdığı nazireler bulunmaktadır. Edirneli Nazmi’de 57¹⁹, Pervane Bey’de 58²⁰ şiir olmakla birlikte bunların çoğu birbirinin aynıdır. Fakîrî, iyi bir nazire şairi olmasına rağmen o dönem mecmularının hiçbirinde ona ait zemin şiir yoktur. Fakîrî’nin her iki mecmuada nazire yazdığı şairlerin listesi şu şekildedir:

Edirneli Nazmî: Mecma‘u‘n-Nezâ‘ir		Pervâne b. Abdullah: Pervâne Bey Mec.	
Nazire Yazılan Şair	Nazire Sayısı	Nazire Yazılan Şair	Nazire Sayısı
Ahmed Paşa	15	Adlî	1
Ahmedî	3	Cem Sultan	4
Atâyî	1	Hafî	2
Cafer Çelebi	1	Hilâlî	1
Cem Sultan	2	Hayâlî	1
Çâkerî	1	Safî (Kasım Paşa)	1
Hafî	1	Kıvamî	1
Haşîm-i Acem	1	Sadi-i Cem	1

18 Mehmet Arslan, a.g.e, s. 433.

19 Şiirler için bakınız: M. Fatih Köksal, *Mecma‘u‘n-Nezâ‘ir (İnceleme-Tenkitledi Metin)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-Kitapları.

20 Şiirler için bakınız: Kâmil Ali Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2014.

Edirneli Nazmî: Mecma' u'n-Nezâ'ir		Pervâne b. Abdullah: Pervâne Bey Mec.	
Nazire Yazılan Şair	Nazire Sayısı	Nazire Yazılan Şair	Nazire Sayısı
Hayâlî	1	Safî	1
Kemal Paşa-zâde	2	Kemâl-i Zerd	1
Kemâl-i Zerd	1	Nizâmî	4
Kıvâmî	1	Taci-zâde Câfer Çelebi	1
Melîhî	1	Şâhidî	1
Mesîhî	1	Şevkî	1
Mestî	1	Tâli'î	1
Necâtî	4	Ahmed Paşa	9
Nihânî-i Müderris	1	Vasfî	2
Nizâmî	3	Atâyî	1
Revânî	1	Şeyhî	4
Sa'dî	1	Necâtî	8
Safî	1	Lami'î	1
Sâfî (Kâsım Paşa)	2	Kemal Paşa-zâde	1
Şamî	1	Nihânî	1
Şeyhî	3	Ahmedî	2
Ulvî	3	Atâ	1
Vasfî	1	Mesîhî	2
Zâtî	1	Revânî	2

Tabloda görüleceği üzere Fakîrî, 34 farklı şaire nazire yazmıştır. Bunlar arasında Ahmedî, Ahmed Paşa, Zâtî, Hayâlî gibi meşhur şairlerin yanı sıra Hilâlî, Kıvâmî, Mestî gibi pek tanınmayan şairler de vardır. Yazdığı nazireler incelendiğinde Fakîrî'nin orta seviyede bir şair olduğu anlaşılmaktadır.

5. Şehrengiz-i İstanbul

Şehrengiz-i İstanbul, Kanûnî'ye sunulmasına rağmen yazılış tarihi konusunda net bir bilgi yoktur. Ancak *Ta'rifât*'ın 941/1534'te yazıldığı göz önüne alınırsa şehrengizin de buna yakın bir tarihte yazıldığı düşünülebilir.

a. Nüshalar

Yaptığımız taramalar neticesinde eserin 3 nüshasına ulaşılmıştır:

- 1- Süleymaniye Ktp. Hacı Ahmed Paşa 279-002: Bu nüsha Yahya Bey'in Şâh u Gedâ mesnevisinin sonunda 62^b-73^a varakları arasında yer almaktadır. Divani hat kullanılan metinde başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmış; sayfa kenarları

ve mısralar arasında cedvel çizilmiştir. Metnin başında tezhipsiz bir serlevha yer almakta ve her sayfada 17 satır bulunmaktadır. Nüshada muhtemelen müstensihтен kaynaklanan bir hatayla Şehrengiz'in devamında şairin diğer eseri *Ta'rifât*'ın "Der-Ta'rif-i Mü'ezzin" başlığından itibaren geri kalan bölümü yazılmıştır. Şehrengiz'deki son kişi de anlatıldıktan sonra yazı şekli değişmeden *Ta'rifât*'ın 14 varaklık kısmı şehrengizin devamına eklenmiştir.

- 2- Mevlânâ Müzesi Abdülbaki Gölpınarlı Kütüphanesi 194: Bu nüsha, Agah Sırrı Levend'in belirttiği üzere²¹ Abdülbaki Gölpınarlı tarafından Hacı Ahmed Paşa 279-002 nüshası ile İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 3051 numaradaki *Ta'rifât* karşılaştırılarak hazırlanmıştır. Gölpınarlı, bu karşılaştırmayı yaparak Hacı Ahmed Paşa nüshasında birbirine karışmış halde bulunan İstanbul Şehrengizi ile *Ta'rifât*'ı birbirinden ayırmıştır. 9 varak olan nüshanın devamında şairin diğer eseri olan *Ta'rifât* yer almaktadır. Filigransız, nohudî kağıda rik'a hatla yazılmıştır ve her sayfada 21 satır vardır. Nüshada herhangi bir cedvel ya da serlevha yoktur. *Şehrengiz* bitip de *Ta'rifât*'a geçilirken derkenarda "Buradan yukarısı Üniversite Kütüphanesi'nde yok. Bu kısım da öbür nüshada yok" kaydı düşülmüştür.
- 3- Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Agah Sırrı Levend 189-190: Süleymaniye Ktp. Hacı Ahmed Paşa 279-002'den istinsah edilmiş bir nüshadır.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere mevcut üç nüshadan 2. ve 3. sıradakiler, 1. sıradaki nüshadan istinsah edilmiştir. Nitekim Hacı Ahmed Paşa nüshasında eksik olan iki mısra²² bu nüshalarda da yoktur. Ancak Gölpınarlı nüshasında Hacı Ahmed Paşa'daki birçok eksiklik giderilmiştir. Abdülbaki Gölpınarlı, bu nüshayı oluştururken başka bir nüshadan daha mı yararlandı yoksa hatalı ya da eksik gördüğü yerleri kendisi mi düzeltti bu belli değildir.

Süleymaniye Kütüphanesi nüshasında şehrengizin uzunluğu 305 beyittir. Haliyle bundan istinsah edilen diğer nüshalarda da eserin beyit sayısı aynıdır. *İslam Ansiklopedisi*'ndeki "Fakîrî"²³ maddesinin yazarı ve aynı zamanda şairin *Şehrengiz-i İstanbul ve Ta'rifât* adlı eserleri üzerine 1977'de doktora tez öncesi çalışması²⁴ yapan Kaşif Yılmaz başta olmak üzere şehrengizler hakkındaki en kapsamlı çalışmayı yapan Agah Sırrı Levend²⁵ gibi araştırmacılar bu şehrengiz hakkında bilgi verirken eserde 305 beytin olduğunu ve 43 güzelin tasvir edildiğini söylemişlerdir. Nitekim dışardan bakıldığında eserin başından sonuna kadar üslup ve ifadelerde farklılıklar yaşanmadan giden bir anlatım vardır.

21 Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*, İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1957, s. 31.

22 32 ve 96. beytlerin ikinci mısraları.

23 Kaşif Yılmaz, "Fakîrî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Cilt: 12, İstanbul 1995, ss. 131-132.

24 Detaylı bilgi için bakınız: Kaşif Yılmaz, *Fakîrî Şehr-engiz-i Fakîrî ve Risâle-i Ta'rifât*, Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Basılmamış Doktora Tez Öncesi Çalışması, Erzurum 1977.

25 Agah Sırrı Levend, *a.g.e.*, ss. 31-33.

Fakîrî'nin *Şehrengiz-i İstanbul*'unun tenkitli metnini oluştururken şehrengizler üzerine yaptığımız başka bir çalışma vesilesiyle bu eserin son 46 beytinin Mesîhî'nin *Edirne Şehrengizi*'nde de aynı şekilde geçtiği fark edilmiştir. Mesîhî'nin eserinde sırasıyla Sarrâf-zâde, Seyyid-oğlu Ca'fer, Yeşil Melek Nesli, Semerci-oğlu, Sîm-Sâ'id, Hürmüz, Halîl, Hayder, Kuyruklu Yılduz, Hızr, 'Îsâ, Ebrî, 'Âlemşâh, Yûsuf, 'Abâcı-oğlu Muhammed, Hâfız Mahmûd, İmâm-oğlu Muhammed, 'Attâr Hasan, Keçeci Safer, Tuzcı-oğlu Mustafâ, Kaysarlu-zâde 'Alî, 'Abdî, Vâlâcı Şâdî-oğlu'na ait tasvirler²⁶, aynı sırayla²⁷ ve çok basit farklılıklar bir kenara bırakılacak olursa aynı beyitlerle Fakîrî'nin eserinde de geçmektedir.

Yukarıdaki duruma bakarak bu beyitlerin aslında hangi şaire ait olduğu sorusu akıllara gelebilir. Ancak Mesîhî'nin, eserini II. Beyazıd, Fakîrî'nin ise Kanûnî döneminde yazdığı göz önüne alındığında bu sorunun cevabı da verilmiş olur. Yukarıda nüsha tavsifleri bölümünde de belirtildiği üzere mevcut nüshalardan ikisi Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki nüshadan istinsah edilmiştir. Ancak muhtemelen bu nüshayı hazırlayan müstensihin hatası sonucu Mesîhî'ye ait beyitler bu eserin devamına yazılmıştır.

b. Şekil Özellikleri

Nazım Şekli: *Şehrengiz-i İstanbul*, gelenekteki birçok şehrengiz gibi mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.

Vezin: Eserde aruzun hezec bahrinin *mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün* kalıbı kullanılmıştır. Hem *Şehrengiz* hem de *Ta'rifât* göz önüne alındığında Fakîrî'nin aruz konusunda başarılı bir şair olduğunu söylemek mümkündür. 259 beyitlik şehrengizde birkaç örneğin dışında ciddi aruz kusurlarına rastlanmamaktadır. Ancak bazı beyitlerde müstensihden kaynaklandığını düşündüğümüz birtakım eksiklikler sebebiyle vezin uymamaktadır. Buralarda yapılan metin tamirleriyle söz konusu eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır.

Eserde görülen aruz işlemlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

İmâle

Bir hecedeki kısa ünlünün, uzun okunması olan imâle, Türkçe şiirlerde en çok karşılaşılan aruz kusurudur. Nitekim *Şehrengiz*'de de hemen hemen her beyitte imâle vardır. İmâlelerin geçtiği beyitlerden bazıları şunlardır:

Kimini itdi mülk-i hüsne sultân / Kimini kıldı aña bend-i fermân ⁽⁵⁷⁾

Ne yirde kim görem bir tab^c -ı mā³il / Gözümün yaşı olur anda sâ³il ⁽⁷¹⁾

Dönüpdür her kemer anda hilâle / Ki olmuş taş-ı gerdüna havâle⁽¹²³⁾

26 Mesîhî'nin şehrengizi için bakınız: Mine Mengi, *Mesîhî Dîvânı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1995, Ankara, ss. 88-109.

27 Fakîrî'de yalnızca Sîm-Sâ'id ile Hürmüz adlı kişilerin yerleri değişmiştir.

Zihaf

Zihaf divan şiirindeki en büyük aruz kusuru olarak kabul edilir. Zihaf yapılırken uzun ünlüler kısa okunur böylelikle kelimenin hem kalıbı hem de ahengi bozulur. Hal böyle olunca şiirlerde diğer aruz işlemlerine nazaran zihafa daha az rastlanılır. *Şeh-rengiz*'de üç beyitte zihaf vardır:

Meger kim sākī-i bezm-i hidāyet / Şunup bir cur^c a-i cām-ı maḥabbet ⁽¹⁰²⁾
Çıķup Eyyūbiler seyrān iderler / Varup ^c āşıkların ḫayrān iderler ⁽¹⁴¹⁾
Binince keştīye bir māh-peyker / Kırān eyler hilāle mihr-i enver ⁽¹⁴²⁾

Med

Şeh-rengiz'de imâleden sonra en çok yapılan aruz işlemi meddir. Eserdeki medlerin çoğu son tef ilede yapılmıştır:

Tecellî eylese bir māh-ṭal^c at / Ṭulū^c eyler hemān mihr-i maḥabbet ⁽²¹⁾
Şular kim oldı bu esmāda pāmāl / Olupdur çār-yār Aḫmed'e dāl ⁽²³⁾
Süleymān-menzilet Cemşid-şevket / Nerīmān-hey³et ü Rüstem-şalābet ⁽³¹⁾
Revān olduķça ṭıg-ı ābdārı / Çalar yire ^c adū-yı ḫāksārı ⁽³⁸⁾
Bununla beraber bazı yerlerde kusur sayılabilecek medler de vardır:
Penāh-ı ma^c delet pīrāye-i dīn / Şeh-i gerdūn sultān-ı selāṭīn ⁽³⁰⁾
Dür-i dendānla ol la^c l-i ḫandān / İdüpdür zerde ol pervīn pinhān ⁽¹⁶⁶⁾

Vasl

Vasl, sonu ünsüzle biten hecenin ünlüyle başlayan heceye bağlanarak okunmasıdır. Şiirde ahengi sağlayan bir uygulama olduğu için yapılması gerekli sayılmıştır.²⁸ Divan şiirinde sıkça uygulanan bu işleme Fakîrî, *Şeh-rengiz*'inde sadece birkaç beyitte yer vermiştir:

Bugün ol bir beg oğlı pek güzeldür / Cihān ḫalkı kulu olsa maḫaldür ⁽²⁰⁵⁾
Varup şey³en lillāh idüp ṭapusında / Kulo layın ölince ṭapusında ⁽²¹⁴⁾
Yaşumla olmak istedikçe hem-dem / Yüzüme yapuşur ol daḫı her dem ⁽⁷⁵⁾

Kafiye

Eserde en çok kafiye-i mürdefe kullanılmıştır. Ondan sonra sırasıyla mücerred, mukayyed ve müesses kafiye gelmektedir.

I. Kafiye-i Mücerrede:

Tecellî eylese bir māh-ṭal^c at

28 Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, 11. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 2009, s. 142.

Ṭulū^ç eyler hemān mihr-i maḥabbet⁽²¹⁾

Aḥadla Aḥmed itdi çün ağız bir

Dil-i Ahmed'de ol mīm eyledi yir⁽⁶⁸⁾

Aḫar bir serv-i nāzı görse yaşum

Terāzūdur meger ol şuya başum ⁽⁷²⁾

II. Kafiye-i Mürekkebe

a. Kafiye-i Mürdefe:

İlāhī^ç āciz ü ḥōr u nizārem

Giriftār-ı kemend-i zülfi-yārem ⁽¹⁾

Çaçan tekbire itsem iftitāhı

Şalāt içinde dil gözler felāhı ⁽¹⁸⁾

Ne dil kim oldu bu resmile mersūm

Bu eşkālūñ aña mefhūmı ma^ç lūm ⁽²⁶⁾

Maḥabbet gülşeninūñ^ç andelībi

Melālet bāğınūñ murğ-ı ġarībi ⁽⁹⁴⁾

b. Kafiye-i Mukayyede

Çılıcıdur ser-efşān **rezm** içinde

Eli oldu zer-efşān **bezm** içinde ⁽⁴⁰⁾

Namāzile niyāzum lu^ç bile **lehv**

Düşerse yaşum eyler secde-i **sehiv**⁽¹⁴⁾

c. Kafiye-i Mü'essese

Elif nāmında engüşti-i şehādet

Ki eyler ḥamd-i Ḥaḫ'da istiḫāmet⁽⁶⁷⁾

Ve zin konusunda başarılı sayılabilecek Fakîrî'nin, kafiye konusunda aynı yeteneğe sahip olduğunu söylemek güçtür. Zira 259 beyitlik *Şehrengiz*'in 25 beyte yakın kısmında kafiye sorunu vardır. Eserinde farklı kafiye çeşitlerine yer veren Fakîrî, özellikle revî harfinin kelimenin son ve asıl harfi olması kuralına birçok beyitte uymamıştır. Aşağıdaki beyitlerde bu türden kafiye örneklerine rastlanmaktadır.

Örneğin bu beyitte birinci mısradaki kelimenin (ç ālem) revî harfi “m”dir. İkinci mısrada ise revî harfinin (ḥālüm) “l” olması gerekir. Ancak şair, kafiye uydurabilmek için birinci tekil şahıs iyelik ekini revî olarak almıştır:

Gözüme dar olupdur cümle ç ālem

Ser-i zülfi gibi şūrīde-**hālem**⁽¹²⁾

Aynı hata bu beyitlerde de yapılmıştır:

Namāz içre rükū^ç a niyyet itsem

Yüzüm yire düşer **hacletden ol dem**⁽¹⁷⁾

Şadefdür işbu şehri-**hüb-manzar**

Dür ü gevherler içinde **güzeller**⁽¹⁹²⁾

Olupdur gamze-i ser-tīzi neşter

Ne çāre kanumuzu dökme*k* ister⁽²²⁵⁾

Aşağıdaki örneklerde ise mısraların ikisinde de revî harfleri kelimenin asıl harfi değildir:

Alup etrāfını sīmīn-bedenler

Bu şehre gice gündüz **hızmet eyler**⁽¹²¹⁾

Bahār oldukça her serv [ü] şanavber

Lebi gönçe gül-i nāzük-bedenler⁽¹⁴⁰⁾

Ṭalup deryāya her yaña yüzerler

Deñiz mālikleri olmuş **güzeller**⁽¹⁴⁵⁾

Eserde kafiye konusunda dikkati çeken sorunlu durumlardan biri de aynı kelimelerle yapılan kafiyelerdir. Divan şiirinde aynı kafiye'nin bile tekrarı (itâ) hoş karşılanmayıp kusur olarak edilirken birebir aynı kelimelerin kullanılması daha büyük türden bir kusurdur. *Şerengiz*'de 10. ve 13. beyitlerde bu durumun bir örneği vardır:

Ruḥ-ı dil-dāra her gün var niyāzum

Ḳabūl ola mı bir demde namāzum⁽¹⁰⁾

Güzel görse yaşum başlar niyāza

Velikin yüz yumaz bir dem namāza⁽¹³⁾

Hacimli bir eser olmamasına rağmen *Şerengiz*'de kafiye kelimelerinin tekrar edildiği görülmektedir. Mesela eserde "letāfet" dört, "güzel" kelimesi ise altı defa kafiye kelimesi olarak geçmektedir:

Zenaḥdānı çeh-i āb-ı **letāfet**

Ser-i zūlfeyni ḳullāb-ı **zarāfet**⁽¹⁶²⁾

Yüzdür maḫzar-ı mihr-i sa^ç ādet

Sözidür gevher-i dürr-i **letāfet**⁽¹⁶⁴⁾

.....

Melâhat menba^c ı kân-ı **leţâfet**
Ser-â-ser şîven ü nâz u **zarâfet**⁽¹⁸⁰⁾

Aşağıdaki beyitlerin ise hem kafiye kelimeleri birebir aynı hem de beyitlerde ciddi bir benzerlik vardır:

Nażîri yok cihânda bî-**bedeldür**
İgen nâzûk igen şehri **güzeldür** ⁽¹²⁶⁾

Nażîri yođ be-ğâyet bî-**bedeldür**
Kıyâmet vaşladur nâzûk **güzeldür** ⁽²¹¹⁾

Bunların haricinde eserde ikvâ ve kafiye-i şâyeğân gibi kafiye kusurları da vardır:

Zihî dergeh ki deryâ **sâhilidür**
Miyân-bendinde keşti keckülidür ⁽¹²⁰⁾

Biri Yüsufdurur ol şâh-ı ħubân
Olupdur mışır-ı ħüsn içinde sultân⁽²⁸⁷⁾

Şehrengiz-i İstanbul da redifler önemlidir. Genellikle ek seviyesinde redif kullanan Fakîrî, kelime halindeki rediflerin bazılarında birden fazla beyitte yer vermiştir:

Añlıur ħüsn-i ħulķı deyr **içinde**
Müsellem bir güzeldür şehr **içinde**⁽¹⁸³⁾

Oturmuş güşe-i dükkân **içinde**
Elif gibi yer itmiş cân **içinde**⁽¹⁸⁶⁾

Añulduķça güzeller dehr **içinde**
Bu şehrengîz oķunsun şehr **içinde**⁽¹⁹¹⁾

Dehân-ı yârveş dil-teng **olupdur**
Göñül kânûn-ı ħamda çeng **olupdur**⁽⁴⁾

Maķâm-ı ķurb-iev ednâ **olupdur**
Muķîm-i menzil-i a^c lâ **olupdur**⁽²²⁾

Melâz u melce²-i kevneyn **olupdur**
Dürr-i ^c adlile ^c âlem zeyn **olupdur**⁽⁴³⁾

Sevâdı melce²-i kevneyn **olupdur**
Beyâzi mecma^c ü'l-baĥreyn **olupdur**⁽¹⁰⁹⁾

c. Muhteva Özellikleri

1. Eserin Bölümleri

Şhregiz-i İstanbul, beş bölümden oluşmaktadır:

Münâcât

Der-Medh-i Pâdşâh

Mahbûb-ı Fakîrî

Der-Medh-i Kostantiniyye

Der-Medh-i Kostantiniyye

Yukarıda görüleceği üzere birçok şhregizde geçen gece ve gündüz tasvirleriyle hatimeye bu eserde yer verilmemiştir. Gece ve gündüz tasvirleri şhregizlerin sabit bölümlerinden değildir ancak neredeyse bütün şhregizlerde hatime bölümü vardır. Azîzî, Beyânî, Cemâlî, Hacı Dervîş, Hâdî, Mesîhî, Kerîmî, Mânî, Lâmi'î, Neşâtî, Ravzî, Seyrî, Taşlıcalı Yahya, Usûlî ve Vahîd Mahtûmî gibi şhregiz yazarları, güzellere tasvirlerinden sonra bir anda eserlerini bitirmeyip hatimeyle şhregizlerini sonlandırmışlardır. Câmî ise *Manisa Şhregizi*'nde bu şairlerin aksine hatimeye yer vermeden eserini tamamlamıştır. *Şhregiz-i İstanbul*'da da aynı durumun olduğu söylemek mümkün olmakla birlikte başka bir ihtimal daha akıllara gelmektedir ki o da Mesîhî'nin şhregiziyle olan karışıklık sebebiyle Fakîrî'nin eserinin son bölümünün kaybolmasıdır. Bunlardan hangisinin doğru olduğunu tespit etmek maalesef ki mevcut bilgilerle mümkün değildir.

Münâcât

Fakîrî, münâcâta içinde bulunduğu kötü durumu ve bunun sebebini belirten bir beyitle başlar:

İlâhî 'âciz ü ħor u nizârem

Giriftâr-ı kemend-i zülf-i yârem

26 beyitlik bu bölümde, şhregizlerin genel bir özelliği²⁹ olarak Allah'a yalvarmadan ziyade güzellere duyulan tutku ve bundan dolayı yapılamayan dinî görevler konusundaki suçluluk duygusu vardır. Şair, birini sevmeden duramadığını³⁰, ne zaman ki bir güzel görse gözlerinden yaşların döküldüğünü ama namaz konusunda aynı isteğin olmadığını ifade eder.³¹ Onun için mihrap ve minber sevgilinin saç ve kaşlarıdır.³²

29 “Münâcât bölümünde şair güzellere tutkunluğu dolayısıyla dinî görevlerini aksattığını bildirir, bundan suçluluk duyduğunu dile getirerek af diler. Ancak suçunu itiraf ve pişmanlık gibi görünen bu bölüm, aslında konuya giriş için bir hazırlıktır.” Metin Akkuş, “Şhregiz”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, C.: 8, İstanbul 1998, s. 120.

30 Birini sevmeyince râhatım yok / Belâ-yı hecre herbiz tâkatum yok⁽⁸⁾

31 Güzel görse yaşum başlar niyâza / Velikin yüz yumaz bir dem namâza⁽¹³⁾

32 Kemân ebrûlâriyle zülf-i dil-ber / Olupdur gönjüme mihrâb [u] minber⁽²⁰⁾

Der-Medh-i Pâdşâh

34 beyitlik bu bölümde dönemin padişahı Kanuni Sultan Süleyman övülür. 47. beyte kadar padişahı öven şair, buradan sonraki 13 beyitte müsebbübü'l-esbâb fikrinden hareketle varlık âleminin temelinde Allah'ın olduğunu anlatır. Bu bölümde Kanuni'nin adının anılması eserin ona sunulduğunu gösteren önemli bir bilgidir. Fakîrî, Kanuni'yi aslı özellikleri olan yiğitlik ve adaleti ön plana çıkararak över. Ona göre Kanuni, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, cihan padişahlarının padişahıdır.³³ Saltanatının ilk yıllarından itibaren fetihlere başlayan Kanuni, birçok gayrimüslim devleti Osmanlı hâkimiyetine almış bir padişaktır. Bu nedenle olsa gerek Fakîrî, "*Kamu a' dâ-yı dînüñ dökdi kanın / Aşupdur 'arşa tîğ-ı hün-feşânın*" beytiyle padişahın bu yönüne dikkati çeker.

Mahbûb-ı Fakîrî

46 beyitten oluşan bölüm, kendi arasında iki kısma ayrılır. 61-69. beyitler arasında Hz. Peygamber'in övgüsü yapılır; sonraki beyitlerde ise bahar tasviriyle maksada geçilir. Şair, Hz. Peygamber'i övdükten sonra münâcât bölümünü andıran bir tarzda güzeller sebebiyle içine düştüğü durumdan duyduğu üzüntüyü dile getirir. Bunun devamında çiçeklerin açtığı, bülbüllerin öttüğü bir bahar tasviri başlar.³⁴ Bu güzelliklere rağmen şair, feryat figan halindedir ve aşk derdiyle gönlü beladan kurtulamamaktadır. Ancak hidayet meclisinin sakisinin sunduğu kadehle gönlü ferahlayıp kendine gelir.

Bahar tasviri, güzelliklere rağmen duyulan hüznün, sonrasında içilen şarapla gelen mutluluk aslında şairin İstanbul övgüsü için girizgâh niteliğindedir. Şarap sayesinde gönül aynası parlayan şair bu haldeyken İstanbul'a gelir ve hemen akabinde İstanbul'un övgüsü başlar.

Der-Medh-i Kostantniyye

İstanbul'un ele alındığı bu bölüm 79 beyitle kendinden önceki bölümlerin en uzunudur. Fakîrî, burada önce İstanbul'un güzelliğini (108-129. beyitler arası) sonrasında bu şehrin güzellerinin vasıflarını (130-156) anlatır; bunların devamında ise şehrin ser-âmedi saydığı güzelini tasvir eder (157-191).

Fakîrî, İstanbul'u överken fazla detaya girmez. O, daha çok genel ifadelerle şehrin göz alıcılığından bahseder:

Ne şehri ol bir 'arûs-ı hûb-manzar

Serî-i pâdşâh-ı heft-kişver⁽¹⁰⁸⁾

beytiyle başlayan bu bölümde şair, İstanbul'un etrafının surlarla çevrili olduğunu ve bu haliyle gümüş kemerli bir güzel gibi olduğunu söyler. Ona göre İstanbul'un dünyada bir eşi yoktur; halkı da son derece mutludur. İstanbul eşsiz bir şehir olmasının yanı

33 Zihî şâhib-kırân u zıll-ı Yezdân / Şehensâh-ı cihân Sulţân Süleymân⁽²⁹⁾

34 Terâne eyleyüp kumri vü bülbül / Perîşân-ı hâldi 'aşkıla sünbül⁽⁸⁶⁾

Cihân bâğı olup gül gibi hürrem / Ser-â-ser sebze-püş olmuşdı 'âlem⁽⁹²⁾

sıra içerisinde lale yanaklı, servi boylu güzellerle doludur. Şair, güzelleri de övdükten sonra “Çü gördüm böyle her serv-i revânı / Gözüm ışırdı bir gonçe-dehânı” beytiyle birlikte gül yüzlü, sümbül saçlı, uzun boylu, güzellik bahçesinin en başta gelen güzeli olarak nitelediği³⁵ kişiyi tasvir etmeye başlar. Fakîrî, bu güzeli bütün yönleriyle uzun uzun övmesine rağmen adını ve mesleğini söylemez. Yalnız 186. beyitte³⁶ onu dükân içinde oturan bir kişi olarak tasvir etmesine bakılırsa bu güzelin esnaftan bir zât olduğu düşünülebilir.

Der-Medh-i Kostantıniyye

Bu bölüm her ne kadar İstanbul’un övgüsü başlığını taşısa da aslında *Şehrengiz*’deki güzellerin övgüsüne geçişi haber verir. Bölümün hemen başında İstanbul bir sadefe, güzeller de sadefteki incilere benzetilir. İkinci beyit oldukça dikkat çekicidir. Çünkü Fakîrî, zamane âşıklarının bu güzelleri daha önce anlatıklarını söyleyerek muhtemelen kendisinden önce İstanbul şehrengizi yazan Kâtib³⁷ ve Taşlıcalı Yahya’ya³⁸ göndermede bulunmuştur:

*Şadefdür işbu şehri-î hûb-manzar
Dür ü gevherler içinde güzeller⁽¹⁹²⁾*

*Velî şarrâf-ı ‘uşşâk-ı zamâne
Getürmiş bir kaçın silk-i beyâne⁽¹⁹³⁾*

Fakîrî, bu beyitlerden sonra beş beyit daha İstanbul’daki güzellerin özelliklerinden bahsedip güzellerin tasvirine geçer. Eserdeki 20 güzelin ilki dört beyitle geriye kalan 19’u da üç beyitle anlatılır. Bu 20 kişinin bazı özellikleri aşağıdaki tabloda görülebilir:

Beyt	İsim (Lakab)	Atası (Mesleği-Lakabı)	Meslek
4	Ahmed	Çinici	Çinici
3	Mahmud	Şihâbüddin Bey	Bey
3	Yusuf		
3	Memi Şah		Parçacı/Kumaşçı
3	Derviş		
3	Memi Şah		Çerçi/Hırdavatçı

35 Yüzi gül saçları sümbül sehî-şad / Bugün gülzâr-ı hûsn içre ser-âmed⁽¹⁵⁸⁾

36 “Oturmuş güşe-i dükkân içinde / Elif gibi yer itmiş cân içinde”⁽¹⁸⁶⁾

37 Hasan Kaya, “Kâtib Davud’un İstanbul ve Vize Şehrengizi”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 10/12 Summer 2015, ss. 631-686.

38 Yazılış tarihi: 1513. Daha geniş bilgi için bakınız: Mehmed Çavuşoğlu, “Taşlıcalı Dukakin-zâde Yahya Bey’in İstanbul Şehrengizi”, *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.: XVII, Ağustos 1969, ss. 73-108.

Beyt	İsim (Lakab)	Atası (Mesleği-Lakabı)	Meslek
3	Yusuf		Macuncu
3	-	Şâdi	
3	-		Cerrah
3	Memi Şah	Saçlı Ahmet	
3			
3	Mehemmed		Hekim
3	Mustafa	Aydın Beyi	
3	Memi Şah		
3	Mahmud	Muallim	
3	Ahmed	İmam	
3	Ahmed	Hasırcı	
3	-	Kıssahân	
3	-		Attar
3	Ali Bali		Takkeci

Tablodan anlaşılacağı üzere Fakîrî tasvir ettiği kişilerin beşi haricinde diğerlerinin adını söylemiştir. Şehrengizlerde şehrin güzelleri genellikle mesleklerinden mülhem ifadelerle tasvir edilir. *İstanbul Şehrengiz'*inde de bahsi geçen kişiler, meslekî terimlerden yararlanılarak övülmüştür. Örneğin tasvir edilen kişi hekimse neşter, bimar, tiryak, mecruh; attarsa fülful, anber, nafe, misk, kafur gibi yaptıkları işi çağrıştıran kelimeler seçilmiştir.

Sonuç

Kanuni dönemi şairi olan Fakîrî'ye günümüzde mecmualardaki şiirler de dâhil olmak üzere beş eser isnad edilmekle birlikte tarihî kaynaklarda sadece *Ta'rifât* ve *Şehrengiz-i İstanbul*'un adı geçmektedir. Yaptığımız incelemede diğer eserlerinden *Sâkî-nâme*'nin 1037/1634'te yazıldığı anlaşılmış ve eserin başka bir Fakîrî'ye ait olduğu ortaya çıkarılmıştır. *Ta'rifât* ve *Şehrengiz'*de ortalamanın üstüne çıkıp dikkatleri çeken şair, şiirlerinde aynı başarıyı gösterememiştir.

Çalışma neticesinde ulaştığımız en önemli sonuç Fakîrî'nin eserinin 305 değil 259 beyit olduğudur. Böylesine önemli bir durumun önceki araştırmacıların dikkatlerinden kaçmasının en önemli sebebi Mesîhî ile Fakîrî'nin üsluplarının birbirine çok benzemesidir. Anlatım tekniği, seçilen kelimeler, güzelleri değerlendirme şekilleri bakımından iki şair arasında neredeyse hiçbir fark yoktur. Mesîhî'nin bu türün hem ilk hem de en başarılı örneklerinden birini vererek kendisinden sonra gelen şairleri etkilemesinin böyle bir sonucu doğurduğunu söylemek mümkündür.

Şehrengiz-i İstanbul, bu şehir için yazılan üçüncü şehrengizdir. Kelime kadrosu fazla geniş olmayan Fakîrî, eserde aynı ifadeleri tekrar tekrar kullanmakta bir beis

görmemiştir. Pek meşhur olmayan bir şairin kaleminden çıkan eserde, şekil ve muhteva bakımından divan edebiyatı şehrengiz geleneğindeki eserlerle büyük benzerlikler vardır. İstanbul tasvir edilirken gerçekçi, tanıtıcı ifadeler yerine daha çok sanatkârane bir üslubun tercih edilmiş olması, eseri diğer şehrengizlerden bir nebze de olsa ayıran bir özellik olarak öne çıkmıştır.

B. Metin

Metin oluşturulurken Süleymaniye Kütüphanesi ve Mevlânâ Müzesi Abdülbaki Gölpınarlı Kütüphanesi nüshaları esas alınmıştır. Nüsha farkları gösterilirken Süleymaniye Kütüphanesi nüshası için “S”; Mevlâna Müzesi Abdülbaki Gölpınarlı Kütüphanesi nüshası için “M” kısaltmaları kullanılmıştır. Metindeki varak ve beyt numaraları Süleymaniye Kütüphanesi nüshasına göre verilmiştir.

Mesihî'nin *Edirne Şehrengizi*'ne ait olan 260. beytten sonraki kısım metinden çıkarılmadan italik olarak yazılmıştır.

1^b

Şehrengiz-i Fakîrî

- 1 İlâhî ‘âciz ü hür u nizârem
Giriftâr-ı kemend-i zülf-i yârem

Seher zikrüm şafâ-yı ‘arîz-ı yâr
Gice fikrüm hevâ-yı zülf-i dil-dâr

Beni bîmâr idüpdür çeşm-i hûbân
N’ola sâgar gibi dökse gözüm kan

Dehân-ı yârveş dil teng olupdur
Gönül kânûn-ı gâmda çeng olupdur
- 5 İdelden la‘l-i leblerle gönül zevk
Beni mest eyleyüpdür bâde-i şevk

Yanar başumda odlar gül gibi âh
Perîşân oldı dil sünbül gibi âh

Şarâb-ı şevk-i dil-berlerle mestem
Şanemler fikri ile put-perestem

Birini sevmeyince rāhatum yok
Belâ-yı hecre hergiz tākātum yok

- Göñülde fikrüm ü³⁹ zikrüm güzeller
Dilümde vird-i tesbîhüm gazeller
- 10 Ruḥ-ı dil-dāra her gün var niyāzum
Ḳabūl ola mı bir demde namāzum
Baḡa kār eylemezken bend-i zincîr
Yider bir kıll taḡup zülf-i girih-gîr
Gözüme dar olupdur cümle ʿālem
Ser-i zülfi gibi şūrîde-ḡālem
Güzel görse yaşum başlar niyāza
Velîkin yüz yumaz bir dem namāza
Namāzile niyāzum luʿ bile lehv
Düşerse yaşum eyler secde-i sehv
- 2^a**
- 15 Ser-ā-ser nāme-i aʿ mālden⁴⁰ ebter
Günāhumdan yüzini dürdi defter
Dehānum dil döker her dem sözüme
Duʿ ā destî⁴¹ urur ʿ aybum yüzüme
Namāz içre rükūʿ a niyyet itsem
Yüzüm yire düşer ḡacletden ol dem
Ḳaçan tekbîre itsem iftitāḡı
Şalāt içinde dil gözler felāḡı
Gözüm görse kaçan tesbîḡ çevürür
Güzeller ḡālîni dilden geçürür
- 20 Kemān ebrūlarile zülf-i dil-ber
Olupdur göñlüme miḡrāb u⁴² minber

39 fikrüm ü] fikr-i mū S

40 nāme-i aʿ mālden] nāme-i aʿ māl S

41 destî] destüm M

42 u] -S

Tecellî eylese bir mâh-ṭal' at
Ṭulû' eyler hemân mihr-i maḥabbet

Maḳâm-ı kurb-ı ev ednâ olupdur
Muḳîm-i menzil-i a' lâ olupdur

Şular kim oldu bu esmâda pâmâl
Olupdur çâr-yâr-ı Aḫmed'e dâl

Şalâtiyla selâmı bî-nihâye
Delîl eyle Muḫammed Muştafâ'ya

- 25 Girü aşḫâb u⁴³ âline taḫiyyet
Kim anlardur mu' in-i dîn ü⁴⁴ devlet
Ne dil kim oldu bu resmile mersûm
Bu eşkâlün aḫa mefhûmı ma' lûm⁴⁵

Der-Medḫ-i Pādşâh

Penâh-ı saltanat sulṭân-ı ' âlem
Mu' in-i dîn ü⁴⁶ devlet cân-ı ' âlem

Emîr-i memleket şâh-ı velâyet
Sipeh-sâlâr-ı meydân-ı fütüvvet

Zihî şâhib-kırân u zıll-ı Yezdân
Şehenşâh-ı cihân Sulṭân Süleymân

- 30 Penâh-ı ma' delet pîrâye-i dîn
Şeh-i gerdün sulṭân-ı selâṭîn

2^b

Süleymân-menzilet Cemşîd-şevket
Nerîmân-hey'et ü Rüstem-şalâbet

Felek-rif' at hümâ-ṭal' at civân-baḫt⁴⁷

43 u] -S

44 ü] -S

45 Ne dil kim oldu bu resmile mersûm / Bu eşkâlün aḫa mefhûmı ma' lûm] -M

46 ü] -S

47 Bu beytin ikinci mısraı nüshalarda yazılı değildir.

- Semend-i rif'atine çerh meydân
Güneş bir t̄ob-ı zerrîn t̄ıġı çevgân
- Livā-yı rif'ati çıkdı semāya
Şadā-yı 'adli irdi her araya
- 35 Kūlāh-ı 'izz ü devlet t̄acı anuġ
Serîr-i salţanat mi' r̄acı anuġ
- Çü berķ-ı t̄ıġı anuġ ola raġşān⁴⁸
Döker ol ķorkudan çeşm-i şafaķ ķan
- Ķılıcı kırdı a' dā-yı kesānı
Zamānuġ oldurur şāġib-ķırānı
- Revān olduķça t̄ıġ-ı ābdārı
Çalar yire 'adū-yı ġāksārı
- Ķamu a' dā-yı dīnūġ dökdi ķanın
Aşupdur 'arşa t̄ıġ-ı ġūn-feşānın
- 40 Ķılıcıdur ser-efşān rezm içinde
Eli oldu zer-efşān bezm içinde
- İder đarbile ġalkı bend-i fermān
Olupdur sikkesi mühr-i Süleymān
- Tılısm-ı t̄ıġı aldı Mışr u Şām'ı
Musahġhardur aġa dünyā tamāmı
- Melāz u melce'-i kevneyn olupdur
Dürr-i 'adlile 'ālem zeyn olupdur
- Ķılıcı bir yalıġ⁴⁹ yüzlü güzel ġūb
Oķı bir la' l-i leb perçemlü maġbūb
- 45 Niçün baş egmeye t̄ıġına a' dā
Ne için t̄irine cān virmeye yā
- Anuġ emrine her bir māh-peyker

48 raġşān]dırāġşān M

49 yalıġ] yalın M

Baş egdi nitekim ebrū-yı dil-ber
Deminde görmedi bir kimsene zūr
Meger kim ‘aşr elinden nîle engūr

3ª

Dem-ā-dem hey’et-i nergis ider āh
Çenār el ƣaldurup dir Allāh Allāh
Mesih itdi tevekkül çün Hudā’ya
Kemend-i āhile ƣıƣdı semāya

- 50 Kelim’e irdi çünkim fi’l-i Yezdān
‘Aşā-yı āh elinde oldu şu’bān
Delil-i şeş cihetdür ey gönül rāh
Tarīƣ-ı ‘aşƣ içinde olma gümrāh
Bu eşkālūƣ ƣamu mersūmı Hāƣ’dur
Cemī’ -i mümkināta mā-şadaƣdur
Nazar ƣılsaƣ binā-yı kāyināta
ƣulaƣ dutsaƣ şadā-yı mümkināta
Dilinde her birinūƣ zıƣrı Allāh
Dilinde ekşerinūƣ fikri Allāh
55 Yaratdı çünki kāf-ı kāyinātı
Aña zamm itdi nūn-ı mümkinātı
Yaradıldı bu terkibile ‘ālem
Zuhūra geldi pes ervāh-ı ādem
Kimini itdi mülk-i hūsne sultān
Kimini ƣıldı aña bend-i fermān
Kimini hūsnele itdi mihr-i ‘ālem
Kimini zerre-i nā-çizden kem
Kimini mülk-i cemāle şeş itdi
Kimini bende-i dergāh itdi
60 Bu iki harfle hāƣ oldu herkes
Zihī hikmet te’alā vü takaddes

Zihî baht-ı ' ulüvv-i şân-ı a' zam
Zihî kudret zihî sulţân-ı a' zam

Maḥbûb-ı Fakîrî

Gelün medḥ idelüm bir şehryârı
Ki oldur mülk-i dînüñ tâcdârı
Çü medḥ-i Haḫ' da olduñ böyle gūyâ
Anı ḫamd it k' odur maḥmūd-ı eşyâ

3^b

- Ki bu ḫamd üstine açan dehâni
Bilür ol meḫḫar-ı kevn ü mekânı
- 65 Çekenler vaḫdet içre erba' ini
Şadefveş buldı ol dürr-i yetîmi
Ser-i tâlible maḫlûbı şafâya
Şu kim zamm itdi irdi reh-nümâyâ
Elif nâmında engüş-t-i şehâdet
Ki eyler ḫamd-i Haḫ' da istiḫâmet
Aḫadla Aḫmed itdi çün ağız bir
Dil-i Ahmed' de ol mîm eyledi yir
Çü ' unşur resmine dâl oldu bu dâl
Muḫammed ayağına oldu ḫalḫâl
- 70 Urulduḫda başına tâc-ı *levlāk*⁵⁰
Aḫa feth oldu sırr-ı *mā' arafnāk*⁵¹
Ne yirde kim görem bir ḫab' -ı *mā' il*
Gözümün yaşı olur anda *sā' il*

50 "Levlâke levlâke le-mâ halaktü'l-eflâke: Sen olmasaydın, sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım." Aclûni, bu sözün anlamı doğru olmakla birlikte uydurma bir hadis olduğunu bildirmiştir. Bakınız: Aclûni, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs Amme İştihara Mine'l-Ehâdisi ala el-sineti'n-Nâs*, Cilt: 2, Mektebetü'l-Kudsî, Dımeşk 2001, s. 164.

51 "Mâ arafnâke hakka ma'rifetike yâ ma'rûfu: Ey Allah, seni şanına yakışır bir şekilde bilemedik." Bu sözün, hadis olduğu ve Hz. Muhammed'in masum bir istekle yüce Allah'a yakardığı belirtilmiştir. Başka bir rivayete göre, sofularca hadis kabul edilen bir söz olduğu, İmam Şâfi'ye atfedildiği ifade edilmiştir. Bakınız: Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013, s. 474.

- Aķar bir serv-i nāzı grse yaşum
Terāzdr meger ol şuya başum
- Ėara baştumla vardur bir belāı
Ki dkenmez gzmĞ mā-cerāı
- Dem-ā-dem cş idp cnbişler eyler
Gzm şana ber-ā-ber işler eyler
- 75 Yaşumla olmak istedkçe hem-dem
Yzme yapuşur ol dağı her dem
- Gnāhum aņup ağlarsam yiridr
Ki bu gzm yaşı şağlar eridr
- Yetim-i eşk-i çeşmm ter dşerdi
Ki Ėāke la' lile gevher dşerdi
- Bu yolda rızķını şaşdan ıķardı
Faķirī'yi dağı başdan ıķardı
- Ne diyem kim anuğ aĖvāli oķdur
Delikanlıdur illā āli oķdur
- 80 ĖaribĖ senden zge yoķ penāhı
Benm nemdr gzm yaşı İlahī
- 4^a**
- Meger bir dem olup eyyām-ı nevrz
CihānuĖ řāli' i olmişdı pīrz
- Yolın āb-ı revān pāk itmişidi
Yaķasın gneler āķ itmişidi
- Ayağ zre şurup serv-i gl-endām
Ele zerrīn şadeğ almışıdı Ėām
- Aup gller bu bezme⁵² cān şulağın
Ele⁵³ almışıdı lāle ayağın

52 bezme | bezm S

53 Ele | Eline S

- 85 Kırup durdı semen gül ile meclis
 Ki çîn bezminde mest olmuşdı nergis

 Terâne eyleyüp kıumrî vü bülbül
 Perîşân-hâlıdı ‘ aşkıla sünbül

 Ele süsen alup çîni kıbağın
 Cihân u⁵⁴ cânıu urmuşdı ferâğın

 Benefşe şevkıle gelmişdı vecde
 İderdı güller ayağına secde

 Kılurdu yâsemen Hakk’a münâcât
 Çağırup dirdi *fi’t-te’ hîr*⁵⁵ *âfâf*⁵⁶
- 90 Çemenler kıayd-ı şubh düşüp kenâra
 Şular cedvel çekerdı sebzezâra

 Gül-i nesrîn altun hakk ezerdı
 Çemen evrâkına şemse yazardı

 Cihân bâğı olup gül gibi hurrem
 Ser-â-ser sebze-püş olmuşdı ‘ âlem

 Velî ben derdmend ü zâr u ğamğîn
 Ĝarîb [ü] ‘ âşık u bî-şabr u miskîn
- Velehu Eyzan**
Mağabbet gülşeninüñ ‘ andelîbi
Melâlet bâğınıuñ murğ-ı ğarîbi
- 95 Kılup bülbül gibi feryâd u efğân
 İderdüm ğonçeveş⁵⁷ çâk-i ğirîbân
 Açılmamışdı ğamdan ğonçe-i dil⁵⁸

54 u] -S

55 fi’t-te’ hîr] et-te’ hîr S

56 “Gecikmede, belalar vardır.”

57 ğonçeveş] ğonçe S

58 Bu beytin ikinci mısraı nüshalarda yazılı değildir.

4^b

Vücūdum bâğı olmışıdı gül gül
Perișân-hâl idüm mânend-i sünbül

Dilüm kırtulmayup bâğ-ı belâdan
Tenüm pür-zaħm idi hâr-ı cefâdan

Yüzüm nergis gibi zerd olmışıdı
Yidüğüm içdüğüm derd olmışıdı

- 100 Baña mesken olup humhâne-i ‘ ışk
Olupdur bu göñül mestâne-i ‘ ışk
Bu hayrânlıqda dil iderken efkâr
Hemân-dem göñlüme keşf oldı esrâr
Meger kim sâķi-i bezm-i hidâyet
Şunup bir cur^c a-i cām-ı maħabbet
Didi nüş it bu cām-ı hoş-güvârı
Dilerseñ idesüñ⁵⁹ def^c -i humârı
Çün anuñ katresin nüş itdi göñlüm
Şarâb-ı şevķıla cüş itdi göñlüm

- 105 Kudüretten olup qalbüm muşaffâ
Göñül âyinesi oldı mücellâ
Bu keyfiyetle girdüm şehr içine
Leţâfetde bu beñzer şehr-i Çin’e
Huşuşan kim ola şehr-i Sitanbül
Kamu dillerde vü illerde maķbül

Der-Medh-i Kostañniyye

Ne şehr ol bir ‘ arūs-ı hüb-manzar
Serir-i pādşâh-ı heft-kişver

Sevâdı melce[’]-i kevneyn olupdur
Beyâzı mecma[’] ü’l-baħreyn olupdur

59 idesüñ] idesin S

- 110 Müdevver sūrla bu şehir-i şāhī
İhāta eyleyüpdür cümle māhī
Felek yāhūd periler da' vetine
Çeküpdür dāyire levh-i zemīne
Ya bir sīmīn kemerlü dil-rübādur
Ki halk-ı 'ālem aña mübtelādur
5^a
Ya bir maḥbūbdur bu şehir-i zībā
K'ayağına sürer yüzünü deryā
Ya sāk-ı 'arşa deryā taqdı ḥalḥāl⁶⁰
Ya murğ-ı devlete bir sīm-gün bāl
- 115 Yaḥūd bir halkadur taqdı zamāne
'Arūs-ı gerden ü gūş-ı cihāna
Nazīri yok güzelliğe bu şehirün
Girüpdür göñline berrile baḥruñ
Bu vaz'ı götürür bunun hevāsı
Meger taht-ı Süleymān'dur bināsı
Bu şehirün Rūḥ-ı qudsī görse sūrın
Bulurdu Beyt-i ma' mūrın kuşūrın
Çü sūrını bu şehirün itdi seyrān
Açup ağızın kapular kaldı ḥayrān
- 120 Zihī dergeh ki deryā sāhilidür⁶¹
Miyān-bendinde keştī keckülidür
Alup eṭrāfını sīmīn-bedenler
Bu şehre gice gündüz hızmet eyler
Temāşā eylesen her burc u⁶² bārū
Açupdur cennetün kaşırına kapu

60 ḥalḥal] ḥal S

61 sāhilidür] sāhil S

62 u] -S

- Dönüpdür her kemer anda hilâle
Ki olmuş tāk-i gerdūna havâle
İrem bāğı gibi her beyti ma‘mūr
Nesīm-i hūlkı ile hālk mesrūr
- 125 Temāşā eyleyen bu şehri içini⁶³
Şanur kim Rūm’a gelmiş şehri Çin’i
Nażiri yok cihānda bī-bedeldür
İgen nāzük igen şehri güzeldür
Derūnı ehl-i diller menba‘ıdur
Şafā kânı zarāfet mecma‘ıdur
Cihān mülkinden idenler ferāğı
Çalata’ya⁶⁴ götürürler ayağı
Açılmış gülsitānı gūne gūne
İrem gülzārına olmuş nūmūne
- 5^b**
- 130 Pür olmuş her tarafda lāle-ħadler
Şalınur gūşe gūşe serv-ħadler
Kimi bülbül gibi eyler tekellüm
Kimisi gönçeveş eyler tebessüm
Kimisi servveş olmuş ħurāmān
Gül üzre sünbülin itmiş perişān
Kimisi serv-i nāz olmuş şalınur
Kimisi ser-firāz olmuş şalınur⁶⁵
Kimi burc-ı ħüsnüñ māhı olmuş
Kimi iklim-i ħüsnüñ şāhı olmuş
- 135 Kimi dil mülkini yağmaya virmiş

63 Nūshada “çini” şeklinde yazılmıştır.

64 Çalata’ya] Çıla tābe M

65 Bu beyit M nüshasında 136. beyitten sonra yer almaktadır.

Kimi ' aşıkları sevdāya virmiş
Kiminüñ zülfi şalmış mihre sāye
Kiminüñ turre-i bend itmiş aya
Kimi ' ayyār u kimi fitne-engiz
Kiminüñ turre-i zülfi dil-āviz
Kiminüñ lebleri ' İsa-yı şānī
Haṭ-ı Mūsā'ya oḡur *len terānī*⁶⁶
Kiminüñ devri irmiş inḡırāzā
Çıkarmış nüṣṣa-i ḡüsnin beyāza

- 140 Bahār olduḡça her serv [ü] şanavber
Lebi ḡonçe gül-i nāzük-bedenler

Velehu eyzan

Çıḡup Eyyübiler seyrān iderler
Varup ' aşıkların ḡayrān iderler
Binince keṣṡiye bir māh-peyker
Ḳırān eyler hilāle mihr-i enver
İderler nāzla geh seyr-i şahrā
Ḳılurlar gül gibi geh ' azm-i deryā
Girürler gül gibi āb-ı revāna
Olup cān cāna vü ḡöḡlek yabana

- 145 Ṭalup deryāya her yaḡa yüzerler
Deḡiz mālikleri olmış ḡüzeller

6*

Nāzar ḡılsaḡ şuda her māh-tāba
Güneşdür ḡüyyiā girmiş seḡāba
' Araḡla her semenber olsa tezyin
Düşer şan burc-ı Ay'a ' aks-i pervin

66 "Beni (dünyada) katiyen göremezsın." Kur'an-ı Kerim, A'rāf, 7/143.

- Güzeller zülf⁶⁷ açdıķça girihler
Giyer⁶⁸ ol orudan mh zirihler
- Girp deryaya her bir la l-i andn
u zre na eyler ret-i cn
- 150 oyunup girse dil-berler bu uya
Dil almaa girrler an puuya
anasın her biri uda ekerdr
Veyd kle kle sm  zerdr
Veyd mihr-i enver uya dmi
Ki andan burc- b uya dmi
- Nice derya bu bir rind-i cihndur
Nesi var ise bugn der-miyndur
- Girp oynına her la l-i gher-p
Semen-smları eyler der-g
- 155 Zih devlet girp her bir gnehkr
Bu cennet ire eyler seyr-i ddr
ymet dil-rbalarla ser--ser
Leb-i derya olupdur yevm-i maer
- Velehu eyan**
 grdm byle her serv-i revn
Gzm rd bir gne-dehn
Yzi gl aları snbl seh-ad
Bugn glzr- sn ire ser-med
arfet bgnu serv-i revn
Melhat bezmin ekker-fen
- 160 Gzeller serveri sultn- lem
Bugn ser-defter-i sultn- lem

67 zlfi] zlf S

68 Giyer] Giyerler M

Cebîni maṭla^ç -ı nūr-ı İlāhî
İşigi ehl-i diller secde-gâhı

6°

Zenaḥdānı çeh-i āb-ı leṭāfet
Ser-i zülfeyni kuḷlāb-ı zārāfet

Cemāli burc-ı ḥüsne mihr-i enver
Kemāl-i luṭfile rūḥ[ı] muşavver

Yüzidür maẓhar-ı mihr-i sa^ç ādet
Sözidür gevher-i dürr-i leṭāfet

165 Güneş yüzinde bir zerre dehānı
Görünmez kıl kadar müy-ı miyānı

Dür-i dendānla ol la^ç l-i ḥandān
İdüpdür zerde ol pervîn pinhān

Güneş dirdüm ger olsa gözi kaşı
Kamer dirdüm eger gelse tirāşı

Ser-i zülfini şalmış mihre sāye
Siyeh kākülleri bend olmuş aya

Olup mihr üzre zülfi sāye-güster⁶⁹
Şaçılmamış daḥı kâfūra ^ç anber

170 Perîşān-ḥāl olup gül üzre sünbül
Bezenmiş levḥa-i kâfūra fülful

İdinmiş ḥāl [ü] zülfin dāne vü dām
Göñüller murğın itmiş kendüye rām

Ser-i müdur dehānı teng anuḥ
Vefā bāğı ruḥ-ı gül-rengi⁷⁰ anuḥ

Cebîn ü ḥaddidür *nūrun* ^ç *alā nūr*
O sîmîn gerdenidür şem^ç -i kâfūr

69 sāye-güster] güster S

70 rengi] reng S

Güzellik hükmini itmege icrā
Çekilmiş bir berāta iki tuğrā

175 Nedür ol kıadd ü çeşm ü zülfe fem
Muşavver olmuş anda naqş-ı ‘ālem

Cemāl üstinde zülfi cīme beñzer
Dehānı şems içinde mīme beñzer

Çekilmiş levha-i hüsünde bir med
Dü-nīm itmiş mehi engüşt-i Aḥmed

Yüzi üstinde qaşı rā-i rahmet
Qaşı altında zülfi dāl-i devlet

7^a

Elif altında ağızı mīm-i emdür
Lebinde zülfi dāyim⁷¹ cām-ı Cem’dür

180 Melāḥat menba‘ı kān-ı leṭāfet
Ser-ā-ser şīven ü nāz u zarāfet

Eger evşāfını taqdīr kılsam
Anuñ biñde birin taḥrīr kılsam

Ser-ā-ser şıǵmayup levḫ-i cihāna
Anuñ biñde biri gelmez beyāna

Añılur hüs-n-i ḫulkı deyr içinde
Müsellem bir güzeldür şeh-r içinde

Çü vaşf itdük anuñ cism-i laṭīfin
Şorarlarsa eger ism-i şerīfin

185 Çekenler vaḥdet içre erba‘īni
Bilürler şübhesüz ol nāzenīni

Velehu eyzan

Oturmuş güşe-i dükkān içinde
Elif gibi yer itmiş cān içinde

71 dāyim] ḫātem S

Beni kûl itdi çün ol serv-i âzād
Anuñ şevkıyla kıldum söz bünyād
İlāhî 'ömrini pāyende eyle
Fürûğ-ı hüsni tābende eyle
Be-ḥaḫḫ-ı ḥazret-i Maḥmūd u Aḥmed
Güzeller içre kıl anı ser-āmed

- 190 Çü sevdürdi baña ol yüzi māhı
Ümîzüm budurur senden İlāhî
Añulduḫça güzeller dehr içinde
Bu şehrengîz oḫunsun şehri içinde

Der-Medḫ-i Ḳoştanımıyye

Şadefdür işbu şehri-i ḥüb-manzar
Dür ü gevherler⁷² içinde güzeller
Velî şarrāf-ı 'uşşāḫ-ı zamāne
Getürmiş bir ḫaçın silk-i beyāna

7^b

Ki ta' rîfide ḫāşır 'aḫl-ı insān
Naẓîrin görmemiş şarrāf-ı devrān

- 195 Me' ānî dürleriyle bu mezāhir
Olupdur gūyiyā silk-i cevāhir
Güherler neşr idüp şarrāfı dehrüñ
Getürmiş nazma bir bir işbu şehrüñ
Perî-peyker melek-manzarlarından
Sehî-ḫad lāle-ḫad dil-berlerinden
Ki her birisi anuñ ḫırz-ı cāndur
Dilümde rüz u⁷³ şeb vird-i zebāndur

72 gevherher]gevher S

73 u]-S

Ahmed Çinici-zāde

Birisi çinicidür ismi Ahmed

Olupdur çini zülfiveş ser-āmed

- 200 Ruḡ u⁷⁴ zülfini virmem Rūm u⁷⁵ Çin'e
Nazīri gelmemişdür Rūm u⁷⁶ Çin'e

Olupdur Çin ü Māçin içre meşhūr

Ḳulıdır ol şehüñ ḥākān u⁷⁷ fağfūr

Odur ser-defter-i ḥübān-ı 'ālem

Güzeller serveri sultān-ı 'ālem

Maḥmūd Beg-zāde

Biri bir kān-ı luḡ u menba' -ı cūd

Şihābü'd-dīn⁷⁸ Beg oğlı ismi Maḥmūd

Şihāb-ı fitnedür şemşīri⁷⁹ anuḡ

Geçüpdür cānımuza tīri anuḡ

- 205 Bugün ol bir beg oğlı pek⁸⁰ güzeldür
Cihān ḥalkı ḳulı olsa maḥaldür

Yūsuf Bālī

Biri bir meh-likādur ismi Yūsuf

Çeker Ya' ḳüb-ı dil⁸¹ andan te'essüf

'Azīz-i mısr-ı ḥüsn olmuş o āfet

Te' āla'llāh zihī ḥüsn ü leṭāfet

74 u] -S

75 u] -S

76 u] -S

77 u] -S

78 Bu isim iki nüshada da “Şemātü'd-dīn” şeklinde yazılmıştır; ancak hem bu ismin anlamsız olması hem de 204. beyitteki “şihāb” kelimesinden hareketle ismin doğru şeklinin “Şihābü'd-dīn” olacağına karar verilmiştir.

79 şemşīri] şemşīr S

80 pek] beg S

81 dil] dili M

8^a

Didüm kûyuñda dursam n'ola bir an
Didi ço bizi var ol mışra sultân

Memi Şâh

Birisi pârecilerde Memi Şâh
Şalar ' aşıklarını yaraya âh

- 210 Şatar şive metâ'ın ol kıyâmet
Bozar endâzeyi her dem ol âfet
Nazîri yok be-gâyet bî-bedeldür
Kıyâmet vaşladur nâzûk güzeldür

Dervîş Baba-zâde

Birisi Baba-zâde adı Dervîş
Urupdur cānumuza ğamzesi niş
Didüm Dervîş kim rahm eyle ey şâh
Didi dervîşseñ var eftehu'llâh
Varup şey'en lillâh idüp tapusunda⁸²
Kul olayın ölince kapusunda

Memi Şâh

- 215 Biri hurde-furûş oğlı Memi Şâh
Baña çok hurde geçer ol güzel âh
Çün anuñ dür dişin vaşf eyledüm ben
Didi kim tınma tıyduñ hurdeyi sen
Lebin şordum çü ' aql-ı hurde-bîne
Eyitdi bilmezin anı kemîne

Ma' cüncü Yūsuf

Biri ma' cüncü Yūsuf âfet-i cān
Bizi esrâr-ı hüsni itdi hayrân
Ne keyfiyyetle dil şorsun dehânın
Koyupdur hoşkaya ' uşşâk cānın

82 Bu mısradâ vezin uymamaktadır.

- 220 Olalı la' l-i yāḳūt[1] müferriḥ
Olur her cevherüñ kütü müferriḥ

8^b

Der-Medḥ-i Şādi-zāde

Birisi Şādi-zāde ol sehī-ḳad
Olupdur mülk-i ḥüsn içre ser-āmed

Ayağı toprağıdır tāc-ı devlet
Güzeller pādşāhidur ol āfet

Bugün ser-defter-i ḥubān oldur
Güzellik tahtına sultān oldur

Der-Medḥ-i Cerrāḥ-zāde

Biri Cerrāḥ-zāde ol cefā-kār
Ten-i mecrūḥumı itdi dil-efgār

- 225 Olupdur ğamze-i ser-tīzi neşter
Ne çāre ḳanumuzı dökme ister

Beni çün çeşm-i mesti itdi bīmār
Niçün ḳılmaz lebi derdüme tīmār

Der-Medḥ-i Şaçlu-zāde

Birisi Şaçlu Aḥmed oğlu ol māh
Güzeller şāhidur ismi Memi Şāh

Nice vaşf idem ol ğonçe-dehānı
Bugün diḳḳatde ḳıl yarar miyānı

Belini ḳıl ilen iden rivāyet
Meger kim za' fina eyler işāret

Der-Medḥ-i Mi' mār-zāde

- 230 Biri mi' mār-zāde şūḥ u ' ayyār
Yaḳar dil ḥānesini ol cefā-kār

O zālīm tīşe-i cevriyle feryād
Cefā resmin ider her laḫza bünyād

Serāy-ı ḥüsnini mi' mār-ı ḳudret
Bu vechile ne resme itdi zīnet

Der-Medh-i Hekim-zāde

9^a

Birisidür hekîm oğlı Mehemmed
Olupdur aşları gibi ser-āmed

Ne ğam ger mār-ı zülfi olsa ejder
Leb-i la^c lidurur tiryāk-i ekber

235 Bađa şor leblerinüň hikmetini
K'ıçüpdür haste göñlüm şerbetini

Beg-zāde

Biri Aydın Beg oğlı Muştafā'dur
Cemāli mađla^c -ı nūr-ı Hudā'dur

Bugün Aydın ili mülk [ü] urāsı
Ruđ u zülfinüň olmış mübtelāsı

Gelüp ol mağla-ı mihr-i cihān-bīn
ara bağtuma didi gözün aydın

Memi Şāh

Birisinüň dađı ismi Memi Şāh
Okurmuş Fātiha elhamdüli'llāh

240 Yüzün ^c arz eylese ol māh-pāre
Olurdu şevıla muşhaf se pāre

Görüp iđlāşla mektebde anı
Ourdum süre-i seb^c a'l-meşāni

Mağmüd Mu^c allim-zāde

Birisidür mu^c allim oğlı Mağmüd
Bize ^c izz-i vişāli⁸³ olsa mağşüd

Yüzi Đav'dur cebīni metn-i Mişbāđ
Havāşī hağtı eyler anı izāđ

Cefā dersi olupdur iftitāđı
Ğamından bulmadum bir dem ferāđı

83 ^c izz-i vişāli] ^c izz ü vişāli S

Ahmed İmām-zāde

- 245 İmām oğlu birisi nāmı Aḥmed
Yüzidür pertev-i nūr-ı Muḥammed

9^b

Kaçan kim ‘aşr okur ol yüzi muşhaf
Durur ‘aşıkların karşuda şaf şaf

Olupdur kürsî aḡa ‘arş-ı a‘lā
Zihî devlet ki virmiş Ḥaḡ Te‘alā

Ahmed Haşircı-zāde

- Haşircı başı oğlu biri Aḥmed
Kıyāmet dil-rübādur ol sehî-ḡad
Görüp sīnemde naḡş-ı büriyāyı
Didi var şatma bize bu riyāyı
- 250 Belüm çeng oldı ḡānūn-ı sitemden
O zālīm beḡzūmi sāz itdi ḡamdan

Kışşa-ḡān-zāde

Birisi kışşa-ḡān oḡlıdur ol cān
Melek-şüret perīdür adı insān

Hele biz görmedük baḡrile berde
Bu insāniyyeti nev‘-i beşerde

İdersem kışşa-i ḡüsnin rivāyet
Ser-i zülfi gibi uzar ḡikāyet

Der-Maḡalle-i ‘Atḡār

- Biri ‘atḡārlarda bir semenber
Beḡi fülfüldür anuḡ zülfi ‘anber
- 255 Bize çok bend ider ol zülfi pür-çīn
Ne ḡanlar yudar andan nāfe miskīn
N’ola dükkāmı içi olsa pür-nūr
O sīmīn gerdenidür şem‘-i kāfūr

‘Alî Bâlî

Birisi taқыecilerde ‘Alî’dür
Ne kim emr eylese sözüm belîdür

Elinde zü’l-fekâr ola mı şındı
Güzeller ‘askeri ol şâha şındı

10^a

Anuñ bir iğnesini eylemiş cer
Ki İdrîs’e vire ‘İsâ peyem-ber

Şarrâf-zâde⁸⁴

260 *Biri Şarrâf-zâdedür güher-pâş
Ki olmış göñli anuñ kıymetî taş*

*Murâdı ger zer ise yüzüm üzre
Dür ü gevher dilerse gözüm üzre*

Ca’fer Seyyid-zâde

*Birisi Seyyid oğlı adı Ca’fer
Ruḡ-ı rengînile âl-i peyem-ber*

*Şaçı olmazısa seyyidlige dâl
Yañağıdur ki şâhid olduğına âl*

*Bugün güzellerün oldur emîri
Yaraşur cân u dil olsa esîri*

Neslî

265 *Biri yaşıl melek ḡüsñ aña muḡtaş
Ḗomuş Neslî diyü kendüye maḡlaş*

*Bileydi olduğım bu nesli ḡāsıl
Ḗılırdı Âdem’e secde ‘Azâzil*

Ni’met Semerci-zâde

*Biri de şol semerci oğlı Ni’met
Aña lâyıḡ mıdur andan o şan’at*

84 Bundan sonraki 46 beytin Mesîhî'nin şehrengizinde nasıl geçtiğini görmek için bakınız: Mine Mengi, a.g.e., ss. 97-102.

O yalıñ yüzlü her kime ki bağıdı
Karār u sabr rahtın oda yağıdı

Hürmüz Bāl⁸⁵

Birisi müzdür ebrūsı meh-i nev
Lebi Nüşānrevān 'dur kendü Husrev

270 Bizi çün kūh-ı gāmda itdi Ferhād
Ya niçün eylemez şīrīn lebi dād

10⁶

Berber

Birisi sīm sāl id hūb berber
K'aña eskilenür yeñiçeriler

Bizümle dahı gerçi kim bilişdür
Velī yanınca şalınan kayışdur

Halil

Birisi de Halil ol āfet-i cān
Göñüller idinür her gice mihmān

Ne sihr itmiş yüzinde zülf-i serkeş
Ki aña gülşen olmuş şahn-ı āteş

Hayder

275 Biri bir dil-rübādur adı Hayder
Ruḥı cennet lebi sākī-i kevşer⁸⁶

Çü çekmiş gāmzesinüñ zü'l-fekārın
İki itmiş gözinüñ zü'l-ḥumārın

Kuyruqlu Yılduz

Biri Kuyruqlu Yılduz ol kamerveş
Urur her gice yir yir göge āteş

Dahı toğmadın ol ḥurşid-pāye
Ya toğ ya işte toğdum dirdi aya

85 Hürmüz Bālī | Bālī M

86 Ruḥı cennet lebi sākī-i kevşer | Ruḥı cennet lebi vü sākī-i kevşer S

Hzr

Biri Hzr ol ki yokdur aña şānī
Tudağı olmuş āb-ı zindegānī

280 Şu kim anuñıla tatlu dirilür
İlün cānı acıduğın ne bilür

‘İsā Bālī

Biri bir māh-rūdur adı ‘İsā
İdinmiş āsmān-ı cismi⁸⁷ me `vā

11*

Lebiyle ölü dirildür o fettān
İşiden anı nice virmesün cān

Ebrī-i Kazzāz

Biri Ebrīdür ol kazzāz-ı tannāz
Bizi eyler çāk dāyim idüp nāz

Başum düğme tenüm ibrişüm itdi
‘Aceb baña ol itdüğın kim itdi

‘Alī Şāh

285 Birisi şol şeh-i ‘ālem ‘Alī Şāh
Ki yanınca çekilür leşker-i āh

Ne güzel pādşeh olur be hey yār
Ki olmuş ğamzeler aña silaḥdār

Yūsuf Bālī

Biri Yūsufdurur ol şāh-ı ḥubān
Olupdur mışr-ı ḥüsn içinde sultān

Görür kūyında anuñ tutduğum yurt
Didi yir Yūsuf’ı öñ şoñra bu kırt

Meḥemmed

Meḥemmed’dür biri ibn-i ‘Abācı
Ayağı tozı ḥalkuñ başı tācı

- 290 Güneş ‘āşık olup her şubḥ ol aya
Girür dervîş gibi akça ‘abāya

Maḥmūd

Biri ḥāfızdur olmuş adı Maḥmūd
Ḥudā virmiş aḡa elḥān-ı Dāvūd
Yüzi muşḥaf gibi olmuş muṭahhar
‘Aceb mi başına and içe iller

Diğer Maḥmūd

11^b

Birisi şol imām oğlı Meḥemmed
Kaşu mihrābdur ‘uşşāka ma‘bed
Yüzi çün secdegāh olmuş enāma
Bugünden biz daḡı uyduḡ imāma

Ḥasan Bālī

- 295 Vefā ‘ilminden ašlā ḡarf bilmez
Cefā ‘ilmin ser-ā-ser ezber itmiş
Biri ‘aṭṭārlar içre Ḥasan’dur
Ki enfāsi anuḡ misk-i Ḥoten’dür
Aḡıdup kanlı yaşumu yaḡamdan
Pür iderin dükkānını baḡımdan

Sefer

Keçecilerde birisi Sefer’dür
İder inşāf o kim şāḡib-naḡardur
Aḡa söz itmesün kimse puşudan
Keçesini çıkarur çün o şudan

Muṣṭafā Ṭuzcu-zāde

- 300 Birisi ṭuzcu oğlı Muṣṭafācuk
Ṭuz etmek bilmeyici bī-vefācuk
Ḥudā kılmış anı kān-ı melāḡat
Ki açmış ḡüsni dükkān-ı melāḡat

‘Alî Kayşarlı-zāde

‘Alî’dür birisi Kayşarlı-zāde
Gözi ‘uşşâkile her dem ğazāda
Dürüp kaçını hışm itse o dil-ber
Yıkılır tāk-ı Kısra kaçır-ı Kayşar

‘Abdî Bālî

Biri ‘Abdî ki ol serv-i bülendi
Gören dir yarıcuğ Allāh efendi

305 Kıl olayın olup emrine münkād
Şu şavlıle ki hiç itmeye āzād

12*

Vālâcı-zāde⁸⁸

Çıkardur halka tesbîh ü ‘aşāsın
Hemān kendü rızāsıyla aşāsın

Kaynakça

- Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs Amme İştihara Mine'l-Ehâdîsi ala el-sineti'n-Nâs*, Cilt: 2, Mektebetü'l-Kudsî, Dîmeşk 2001.
- Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehr-engizler ve Şehr-engizlerde İstanbul*, İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1957.
- Âşık Çelebi, *Meşâ'irü's-Su'arâ*, (Haz. Filiz Kılıç), İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, C. 3, İstanbul 2010.
- Beyânî, *Tezkiretü's-Su'arâ*, (Haz. Aysun Sungurhan-Eyduran), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara 2008.
- Edith Gülçin Ambros, "An Ottoman Latife of the 16th Century", *The Journal of Ottoman Studies*, XI, 1991.
- Edith Gülçin Ambros, "An Ottoman Latife of the 16th Century", *The Journal of Ottoman Studies*, XI, 1991.
- Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, 11. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 2009.
- Hasan Çelebi, *Tezkiretü's-Su'arâ*, (Haz. Aysun Sungurhan-Eyduran), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Eserleri, Ankara 2009.
- Hasan Kaya, "Kâtib Davud'un İstanbul ve Vize Şehrengizi", *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume: 10/12 Summer 2015, ss. 631-686.
- Kâmil Ali Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2014.
- Latîfî, *Tezkiretü's-Su'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, (Haz. Rıdvan Canım), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara 2000.
- M. Fatih Köksal, *Mecma'u'n-Nezâ'ir (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı e-Kitapları.
- Mehmed Çavuşoğlu, "Taşlıcalı Dukakin-zâde Yahya Bey'in İstanbul Şehrengizi", İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C.: XVII, Ağustos 1969, ss. 73-108.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî*, (Haz. Nuri Akbayan), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C. 2, İstanbul 2006.
- Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yayınları, İstanbul 2013.
- Metin Akkuş, "Şehrengiz", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, C.: 8, İstanbul 1998.
- Mine Mengi, *Mesîhi Divânı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1995.
- Muhammed Aruçi, "Kalkandelen", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 1996.
- Mustafa İsen, *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994.

Ekler

شهر اکبر فقیری	
<p>کتابت کند زلف * بازدم کج کلام مولای زلف هلد آس نواز سنجی کی و کس کوز و قان کولک خانه غنـ چکان اولوب بیخسته ایلیو بدور باغ شوق برینما اولدی ده سینه کی آه ضعیف کلام پت بر سنج بلایه غیر پد کز قاسم یوق هلدور و تسبیح غز لک قبول اولای برده نمانم پد بر قید طوطی زلف کز کین سدر زلفی کین شوریده عالم و کیون یوز یوز برده نمانم هر و شرت یا نوا بر سینه شوق</p>	<p>کتابت کند زلف * بازدم کج کلام مولای زلف هلد آس نواز سنجی کی و کس کوز و قان کولک خانه غنـ چکان اولوب بیخسته ایلیو بدور باغ شوق برینما اولدی ده سینه کی آه ضعیف کلام پت بر سنج بلایه غیر پد کز قاسم یوق هلدور و تسبیح غز لک قبول اولای برده نمانم پد بر قید طوطی زلف کز کین سدر زلفی کین شوریده عالم و کیون یوز یوز برده نمانم هر و شرت یا نوا بر سینه شوق</p>

<p>شکله منزلت چشمه سکن فلک نعت ماله لعت جواز کین سفدر عقیده جرفه سفدر لوار پی رفعت جقدین سسایه کلاه و نه دولت تاجی اکبرت جوی و تیغ اکبرت اولوغش قلیج قریه لخدای کس پی زوله اولوغ تیغ آید آید قولوغدای دریکت و کویه قان قلیجید و سرفاسه زور اجند ایدر ضریع خلیج بند فرآه لعل تیغ الدی امصر و شای ملکز و ملی کونین اولوبدر قلیج و نیک بوز کوزله خونه چچوه تاشن لیکه تیغینه لخدای اکبرت از مینه ای بر ماه پیکار صمد کوز مده بر کسکه زور</p>	<p>شکله منزلت چشمه سکن فلک نعت ماله لعت جواز کین سفدر عقیده جرفه سفدر لوار پی رفعت جقدین سسایه کلاه و نه دولت تاجی اکبرت جوی و تیغ اکبرت اولوغش قلیج قریه لخدای کس پی زوله اولوغ تیغ آید آید قولوغدای دریکت و کویه قان قلیجید و سرفاسه زور اجند ایدر ضریع خلیج بند فرآه لعل تیغ الدی امصر و شای ملکز و ملی کونین اولوبدر قلیج و نیک بوز کوزله خونه چچوه تاشن لیکه تیغینه لخدای اکبرت از مینه ای بر ماه پیکار صمد کوز مده بر کسکه زور</p>
--	--

براولمش بولمیش قالدور کی بولمیش ایلمک شمع کیسی سرودش اولمش قردانه کیسی سرودنا اولمش ملیونو کیسی بره حکمت کج اولمش کی ده کلک یقانه و رومن کیکانه زلفی مامش مور سانه کی بیا کونجه قنده کیکانه بلایه دیست و تانی کیکانه دوریه ابرمش اولمش بما اولمش هر شو مشور	ملینو زکوت کوش سرودور کیسی قیوش ابرمش کانه لوز در سینه اقمی بیضا کیسی سرودنا اولمش ملیونو کی اتم حکمت سنجی ستاره اولمش کی بهتدی سوسه و رومن کیکانه طره به بنداشن آناه کیکانه طره زلفی حلا وین خسوسه زلفی اولمش لسته قردانه چفرمش سینه و حشمت بیضا بچه کلک اولمش کونجه
اول ایشنا	
چغوبه لایه لایه خیر اولمش سینه کندی یانه لایه لایه کونجه کونجه لایه کونجه قالبون خردی یانه کونجه	اولمش کونجه کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش

نظر تاملکست موقه بر آه کانه هر طره بر سینه اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش یرویه خردی یانه بر حلا خندان صنوبره کونجه لایه لایه خیر اولمش منا سینه بر بریه صون کلک قردانه هر ابرمش کونجه نجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش نجه لایه لایه خیر اولمش نجه لایه لایه خیر اولمش نجه لایه لایه خیر اولمش	کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش
اول ایشنا	
کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش	کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش

نخدا یانه پیر آب لقا فست کونجه لایه لایه خیر اولمش یوزید و زلفی هر سینه کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش	سز زلفی فست کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش
اول ایشنا	
کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش	کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش

الفه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش	کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش
اول ایشنا	
کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش	کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش کونجه لایه لایه خیر اولمش

کرمغیر نقد - قاسم نقد است مغای در لرزای بی بوم مقلد کوه کله در نوازی و نه شتر آری در کوه پوی بیک ملک منتظر اند که بر سر بیس که هر جا ندور	نظیر کوه زمرش شتر آری کوه آرد اولوبه در کوه بیاسک بوم آرد کوه زمرش نظیر بر سر بیس در کوه سبب عدل آه در اولوبه اند مبلد روز سبب دره زان آرد
امجد چینی زان	
برسی چینی و زان سی احمد رفه زلفینی و بر زان چینه اولوبه و چین و نا چینه دو در سینه قدو خا نا مانا	اولوبه و چین زان و سبب کرم نظیر کوه کس در روم چینه فولوبه و راوله کماک نا مانا کوه زمرش و سبب کوه نا مانا
محمود کت زان	
برای و کاهه لطف منبج جو شهاب ممتد در شتر آری کت بکوه زان و بر کت اولوبه کت	شهابت الدین کت اولوبه کت کوه و بر کت کت جهان خلق قول اولوبه کت
یوسف بالی	
برای برده لقا و زان سی یوسف عزیز حسن اولوبه کت	یک یوسف برده لقا تغایره زان حسن و لقا کت

برسی در حکیم اوغلی کت بکوه زان اولوبه کت	اولوبه و زان اولوبه کت لبه اولوبه در کوه کت کوه زان اولوبه کت
برای زان	
برای زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت	بکوه زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت
محمود کت	
برسی در مصلح اوغلی کت بکوه زان اولوبه کت	بکوه زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت
محمود کت	
برسی در مصلح اوغلی کت بکوه زان اولوبه کت	بکوه زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت
محمود کت	
برسی در مصلح اوغلی کت بکوه زان اولوبه کت	بکوه زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت
محمود کت	
برسی در مصلح اوغلی کت بکوه زان اولوبه کت	بکوه زان اولوبه کت بکوه زان اولوبه کت
محمود کت	

جغادور خلقه تسبیح و عظمت	جانه کدور خاسیج ارسکن	قینی کور باد و عشاقه معین	برسی شوله لاک او قیل محنت
و سولف مؤخره		بوکونده بز فخر او بدوه امان	یوزیه چونه سجه کما اولمش ارمان
موزنه حجه انساکت نیازیه	کسایر اید و رور آمانه	صحنه بی جفا علو کسر اسرار ایش	و غافلانه ایشلا حرف بلتر
هوشی بود جو کاکرت بدوع اتفاق	مفاح ایلد صفا ناه و عو آیتیه	بوکونغا بیه انکریک فنن دور	بریه مظار ایلدی حسن دور
سه و کتورم اورور ایلد ایلد	مختد ایلد قی نه نوا	ایلد بینه دکلفی بقصد	اقیدوبه قنایه باشوی بقدره
		سفر	
ندوبلدکی سن عاقله حفا نوا	کراول اکر سلج ملک الفاظ	اید رانصاف او کیم صا حفا نوا	کجه جملعه برسی سفردوش
او نوز سن آنت قو اکره از بر	صنکن طویق برشهد نه کاکرت	کجه سنیه حقا نوزجه او صوره	اکر سوز ایتسه که بوموده
او قویوبه هوه کیمی سیمع الفاظیه	یدیه قوله او رسته هولر ایدر آینه	مصطفی طونجه ناره	
بلور میسن ندر حفا نوا	او قویوبه اولک ایلباته موزونه	لوز انکاک لیلی نه و قاصک	برسی طونجه او غای مصطفی حاک
صفا ناه و عو ایلد و راید کر	اولور عشاقی نه اولد نه مختد	کجه آیت سنیه در کاهه ملاحت	ندرا قلمش اینه کاهه ملاحت
نواحه دست بر ایلد و کاهه	جاز ایلد قیلور پنجکاهه	علی قیصری ناره	
معرف ندر دهر ایلدی و ایل	کهر حفا نوا سن اولکاهه قاصع	کوزیه حفا قیلور بوم غراه	عالمه در برسی قیصر ناره
خدا لیلی رسولی یاه ایلد زور	ایله کوشن ایلدیه دوشل ایلد لر	یغیلور ناه کسریه قمر قیصر	دور ب کاشی نیش ایش اور لیز
سه طین کیم نریعت ایلد لر	سورن اسن کوچه شیفا ایلد لر	عیدی بایلی	
		کوره درو یار جکته الله افندی	بریه عیدیک اولد سوره بلندی
		شوقه لیلی کیم ایلدیه آزاد	قوله اولد ایل اولور امریه مقاد